

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 23.5.2005
KOM(2005) 208 lõplik

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Euroopa kosmosepoliitika – esialgsed lähtepunktid

{SEC(2005)664}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Euroopa kosmosepoliitika – esialgsed lähtepunktid

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. STRATEEGIA	4
2. ROLLID JA VASTUTUS.....	6
2.1. Rollid.....	6
2.2. Juhtimine	7
3. PRIORITEEDID JA KULUD.....	7
3.1. Prioriteedid.....	7
3.2. Kulud.....	8
4. RAKENDAMINE	9
4.1. Tööstuspoliitika.....	9
4.2. Rahvusvaheline koostöö.....	10
4.3. Vahendid	10
4.4. ELi programmide juhtimine	12
4.5. Reguleeriv ja institutsiooniline raamistik.....	12

SISSEJUHATUS

EÜ ja ESA raamlepingus määratletud „kosmosenõukogu” kohtus 25. novembril 2004 ministrite tasandil ELi eesistujariigi ja Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) nõukogu ühisel eesistumisel ning otsustas oma suunistes¹, et selle teisel kohtumisel:

„määratakse kindlaks Euroopa kosmoseprogrammi prioriteedid ja prognoositakse võimalikke kulusid;

määratakse kindlaks ELi, ESA ja teiste Euroopa kosmoseprogrammi sidusrühmade rollid ja vastutus ning asjaomased rahastamisallikad;

määratakse kindlaks Euroopa kosmoseprogrammi rakendamise seotud tööstuspoliitika põhimõtted ja rahastamispoliitika põhimõtted”.

Käesolev dokument on vastuseks neile suunistele. Selle on koostanud EÜ-ESA ühissekretariaat. Dokumenti on arutatud liikmesriikidega kõrgetasemelises kosmosepoliitika töörühmas. Peale selle toimusid 5. aprillil 2005 arutelud tööstusega. Ühissekretariaat kavatseb käesolevat dokumenti 7. juuniks 2005 kavandatud teise kosmosenõukogu suuniste põhjal edasi arendada, muutes esialgsed lähtepunktid konkreetsemaks ettepanekuks Euroopa kosmosepoliitika ja sellega seotud programmi kohta, mis esitatakse kolmandale kosmosenõukogule. Selles lõplikus ettepanekus arvestatakse avaliku arutelu tulemusi.

Nimetatud Euroopa kosmosepoliitika hakkab koosnema eesmärgi visandavast strateegiast, peamiste osalejate rollist ja vastutusest nende eesmärkide saavutamisel, Euroopa kosmoseprogrammist, milles määratakse kindlaks peamiste osalejate prioriteedid, ning nende vahel kokku lepitud rakenduspoliitika põhimõtetest.

¹ II lisa 15000/04, mis võeti vastu ELi konkurentsivõime nõukogu 2624. kohtumisel (15259/04, lõige 11).

1. STRATEEGIA

Kosmosealane tegevus annab strateegilise panuse Euroopa ülesehitamisse. Kosmos teenib liidu poliitilisi eesmärke, selle liikmesriike ja kodanikke mitmel viisil: strateegiline mõju, teaduse areng, majanduskasv teadmistepõhises majanduses ja julgeolek.

EL on järjest suuremal määral ülemaailmne tegija. Pärast laienemisi on ELi strateegiline mõju kasvanud. See nõuab järelemõtlemist, kohanemist ja vajalike vahendite, sealhulgas kosmosepoliitika loomist.

Edasiste edusammude eelduseks selles valdkonnas on Euroopa kosmosenägemuse ja sellest tulenevate prioriteetide kindlaksmääramine. Ilmselt tuleb kindlaks teha Euroopa taotlused, et iga osaleja, olgu siis tegemist institutsiooni või eraettevõtjaga, saaks kasutusele võtta nende prioriteetide saavutamiseks vajalikud vahendid. Kosmosealane tegevus ulatub kaugemale sellisest valdkonnaülesest poliitikast nagu teadustegevus ja innovatsioon. Selle ulatus mõjutab paljusid ühenduse poliitikavaldkondi.

Kosmos on majanduskasvu ja tööhõive seisukohalt strateegiline tööstussektor ning järelikult majanduskasvu- ja tööhõivestrategia osa. Kosmoserakendused toetavad majandustegevust ja olulisi avaliku sektori teenuseid, mis muudab need oluliseks ka teaduskeskkonnast väljaspool. Nende tõhusus sõltub integreerumisest maapealsete süsteemidega, mis võimaldab ära kasutada mõlema eelised. Neist saab kasu kogu Euroopa. Uute rakenduste turgu tõukab tagant innovatsioon, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kaudu.

Kosmosepõhine teadus ja kosmosepõhised rakendused mängivad Euroopa teadmistepõhise ühiskonna konkurentsivõime suurendamisel olulist rolli. Euroopa juhtimisel toimunud olulised edukad kosmoseuuringud on asetanud ESA ja selle liikmesriigid, Euroopa teadusringkonnad ning nii töötleva tööstuse kui ka teenustesektori esirinda. Teaduslikud ja tööstuslikud kosmoseuuringud tõukavad tugevalt tagant uudse tehnoloogia arengut, millel on palju rakendamisvõimalusi, mis toob kasu ühiskonnale ja keskkonnale. Kosmos on Euroopa integratsioonile kasulik mitte ainult tänu oma tehnilistele võimalustele, vaid ka tänu sellele, et kujutab endast Euroopa jaoks globaalset julget ettevõtmist ja väljakutset.

Euroopa julgeolekupoliitika areneb kiiresti. Selle poliitika puhul mängivad olulist rolli kosmosepõhine olukorrateadlikkus ja reageerimisvõime. Kaitseinfrastruktuuri ning sisejulgeolekuinfrastruktuuri ja -süsteemide erinevus muutub ähmaseks ja nende tavapärane kasutus vajab selgitamist. Euroopa Liidu Nõukogu on tõdenud, et kosmosega seotud eelised võivad parandada ELi kriisiohjamisvõimet ja võimet võidelda muude julgeolekuohtudega. Seepärast on ta heaks kiitnud mõtte, et Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika kindlaksmääratud ja kokkulepitud nõuded peaksid kajastuma ELi üldises kosmosepoliitikas ja Euroopa kosmoseprogrammis.²

EL vajab kosmosevahendite arendamisel, käivitamisel ja käitamisel tagatud juurdepääsu võimalustele, see kindlustatakse iseseisva suutlikkuse, strateegilise rahvusvahelise partnerluse ja turujõududele toetumise kombinatsiooni abil. Euroopa investeeringud kosmoseinfrastruktuuri ja -teenustesse tulevad kasuks ka naaberriikidele, arengumaadele ja

² Nõukogu dokument 11616/1/04 REV 1, heaks kiidetud novembris 2004 (ELi bülletään 11-2004, punkt 1.6.16).

rahvusvahelistele partneritele ning mõjutavad neid. Järelikult suureneb kosmosepoliitika rahvusvaheline ulatus.

Praegu on Euroopa äriühingud ülemaailmsel satelliitide tootmise, starditeenuste ja satelliitsideoperaatorite kaubaturul olulised osalejad. Euroopal on tugev tehniline baas ja kõrgel tasemel teadustegevus. See kõik on saavutatud USAst kuus korda väiksemate riiklike kulutustega kosmosele. Euroopa kosmosektor peab säilitama kõrge taseme jõukohaste kulutustega.

Liikmesriigid väljendasid esimesel kosmosenõukogul 2004. aasta novembris soovi, et ELi osa kosmosepoliitikas oleks suurem. Nad tõdesid, et kosmosealane tegevus võib mitmetes valdkondades kaasa aidata Euroopa poliitiliste eesmärkide saavutamisele,³ samas kui selle rakendamine peaks toetuma Euroopas olemasolevatele võimalustele, eriti Euroopa Kosmoseagentuurile ja liikmesriikide kosmoseagentuuridele.

Kosmose teadusliku, tehnoloogilise, tööstusliku, majandusliku ja strateegilise potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks on vaja pidevat rahastamist. Lisaks ESA ja liikmesriikide poolt juba eraldatavatele rahalistele vahenditele osutub otsustavaks ELi rahaline toetus. Arvestades seda, et võrreldes Ameerika Ühendriikidega on kosmosealase tegevuse riiklik rahastamine suhteliselt piiratud, on oluline kasutada olemasolevad ressursid võimalikult tõhusalt ära ja tagada kuludele vastav tulu.

Pädevuste tõhusaks jaotamiseks ELi ja selle liikmesriikide vahel kosmosealase tegevuse puhul on vaja, et peamiste Euroopa avaliku sektori osalejate rahalised ja mitterahalised jõupingutused kooskõlastataks ja neid veelgi laiendataks. See tähendab rollide ja vastutuse suhtes kokkuleppele jõudmist ning läbipaistvuse suurendamist kõikide asjaomaste osalejate vahel, st optimaalse kavandamise ja ressursikasutuse saavutamist. Ressursside tõhusam ja tulemuslikum kasutamine meelitab ligi lisainvesteeringuid avalikust ja erasektorist.

Iga osaleja peab julgema oma rolli ja vastutuse piires kasutajate vajaduste ja nõuete põhjal prioriteete seada. Programmis saavad silmapaistva koha rakendused (maapealsete süsteemidega integreeritud kosmosesüsteemide kasutamine). See rajab teed selleks, et kasutajad annaksid oma panuse vajalike rahaliste vahendite leidmisesse, tugevdades nii avaliku sektori turgu. Lisaks sellele vajab EL tagatud ja konkurentsivõimelisi võimalusi kosmosevahendite käivitamiseks ja käitamiseks Euroopa kosmosepoliitika osana.

EL peab arvestama, et suur osa infrastruktuurist, millele Euroopa toetuma hakkab, kuulub selle liikmesriikidele ega ole tingimata ELi tasandil ühine (eriti mis puutub kaitsesüsteemidesse), et on puudujääke, mida praegused kavad ei kõrvalda, ja et isegi olemasolevate ja kavandatud satelliitide puhul ei ole andmeliidesed alati ühtlustatud. Galileo ning üleilmne keskkonna- ja turvaseire (GMES) on praegu kõige arenenumad rakendusprojektid. Kosmos on järjest enam ELi poliitika põhivaldkondade, sealhulgas transpordi, põllumajanduse, keskkonna, julgeoleku ja infoühiskonna põhiosaks, mis on seire- ja sidevõrkude ja -teenuste puhul integreeritud maapealsete komponentidega.

³ Euroopa Liidu konkurentsivõime nõukogu 2624. kohtumine (15259/04, lõige 31).

Euroopa kosmosepoliitika rakendamisega kõrvuti arendatakse:

- (a) valdkondlikku tööstuspoliitikat, mis võimaldab Euroopal kindlustada vajaminevad tööstuslikud ja otsustava tähtsusega tehnoloogilised allikad ja pädevused, samas ka ülemaailmselt konkurentsivõimelist kosmosetööstust;
- (b) rahvusvahelise koostöö poliitikat, mis vastab Euroopa välispoliitika, sealhulgas naabruspoliitika üldistele geopoliitilistele eesmärkidele ja tagab kosmosesüsteemide tõhusa igapäevase toimimise;
- (c) programmidesse investeerimise ja nende tõhusa juhtimise tagamise vahendeid.

2. ROLLID JA VASTUTUS

2.1. Rollid

Euroopa kosmosepoliitika raames tuleb rollid ja vastutus kindlaks määrata nii, et ülesanded jaguneksid selgelt ja üksteist täiendavalt ning kooskõlas kehtivate õigusnormidega. Peamised osalejad on üksteise kavatsusi arvestades kindlaks määranud oma peamise rolli eelseisvaks perioodiks.

ELi roll on:

- määrata kindlaks prioriteedid ja nõuded ELi peamisi eesmärke ja poliitikat ning kodanike vajadusi teenivate kosmosepõhiste süsteemide puhul;
- liita nende toetuseks tervikuks poliitiline tahe ja kasutajate nõudmised;
- tagada ELi poliitikat toetavate teenuste kättesaadavus ja järjepidevus, rahastades asjaomast kõrgema tootmisetapi teadustegevust, ostes vastavalt vajadusele teenuseid või kindlustades kosmosesüsteemide kasutuselevõtu- ja kasutusetappe ning ergutades õigel ajal kasutajatepoolset rahastamist;
- tagada kosmosepõhiste süsteemide integreerimine asjaomaste maa- ja kohapealsete süsteemidega, kui edendatakse ELi poliitikat toetavate kasutajale suunatud rakendusteenuste arendamist;
- luua innovatsiooni soodustamiseks optimaalne reguleeriv keskkond;
- edendada Euroopa seisukoha kooskõlastamist rahvusvahelise koostöö puhul.

ELi kosmosealane tegevus viiakse ellu Euroopas olemasolevate võimaluste, eriti Euroopa Kosmoseagentuuri, liikmesriikide kosmoseagentuuride, tööstuse jne abil. Samuti ergutab EL uuenduslike teenuste arendamist, et kasutada kosmosesüsteeme, mis toovad kogu Euroopas kasu tööstusele ja kodanikele.

Tema liikmesriikide ja koostööd tegevate riikide otsuse kohaselt on ESA roll:

- toetada kosmose rakendusprogrammide kosmosesegmendi tehnilist kirjeldamist, arvestades eriti ELi nõudeid;

- arendada ja rakendada kosmosetehnoloogiaid, eriti seoses kosmosele juurdepääsu, teaduse ja uuringutega;
- taotleda kosmosealaste, kosmoses ja kosmosest toimuvate teadusuuringute kõrget taset;
- anda ELile nõu kosmosesegmendi nõuete kohta, et toetada teenuste kättesaadavust ja järjepidevust;
- rakendada rahvusvahelist koostööd ESA juhitud programmide piires.

Kosmosenõukogus esindatud liikmesriigid määravad Euroopa kosmosepoliitika osana kindlaks liikmesriikides ellu viidavate programmide põhiprintsiibid, võttes arvesse lähimuspõhimõtet, ja pakuvad välja, milline peaks olema nende roll Euroopa üldises kosmoseprogrammis, kui nad aitavad kaasa selle eesmärkide saavutamisele.

Enamik ELi ja ESA liikmesriike juba investeerivad toimivatesse ilmastiku-, kliima- ja keskkonnaseiresatelliitidesse EUMETSATi liikmesuse kaudu ja võiksid koos teiste EUMETSATi liikmetega mõelda oma rolli üle seoses toimivate GMESi teenustega.

Lisaks sellele arvestab Euroopa kosmoseprogramm erasektori sidusrühmi. Programmi juhid maksimeerivad erasektori poolt avalikule sektorile ja äriklientidele pakutavate toodete ja teenuste arengut. Eelkõige uuritakse igal võimalikul juhul avaliku ja erasektori partnerlusi, mille puhul on riskid jagatud. Programmi koostamisel ja korrapärasel läbivaatamisel peetakse nõu kõikide sidusrühmadega.

2.2. Juhtimine

EL peab Euroopa kosmosepoliitika põhjal soodustama teaduse ja tehnika arengut, tööstuse konkurentsivõimet ja oma poliitika ellurakendamist. Kosmosealase tegevuse tihedam integreerimine ELi tegevussuundadega, millele see võib kasuks tulla, aitab suurendada nii nende tegevussuundade kui ka kosmosepoliitika tõhusust. Euroopa kosmosealases tegevuses on palju osalejaid. Tuleb tagada nende tegevuse vastastikune täiendavus. Seepärast peab Euroopa optimeerima oma kosmosega seotud juhtimiskavad.

Osalejad kasutavad Euroopa tehnilisi võimalusi, mis on tegevusalade alusel võrgustatud, neid teatakse „keskuste võrkudena”. ESA kooskõlastab kosmosega seotud avaliku infrastruktuuri restruktureerimiseks tehtavad jõupingutused, et suurendada programmide tõhusust. Avaliku rahastamise piirangud nõuavad rahaliste vahendite koondamist.

3. PRIORITEEDID JA KULUD

3.1. Prioriteedid

Euroopa kosmoseprogrammi koostamisel arutavad peamised osalejad oma prioriteete ja arvestavad kooskõlas vastutuse osas kokku lepitud enne lõplike otsuste tegemist üksteise ettepanekuid. Nii saavutatakse programmiga rohkem, kui võiks saavutada selle osadega eraldi.

Prioriteedid määratakse kindlaks kosmose kasutamise ja uuringutega seotud eesmärkide põhjal. Kasutamine on kasutajatele suunatud ja käsitleb kosmost poliitiliste eesmärkide saavutamise vahendina. Uuringutel on kosmosespetsiifilised eesmärgid ja need käsitlevad

kosmost avastuste tegemise, sealhulgas põhivahendite arendamise ja teaduslike teadmiste täiendamise kohana. Lisateave allpool kirjeldatud prioriteetide kohta on ära toodud B lisas.

Kuna EL on peamiselt huvitatud kosmose võimalustest aidata kaasa ELi poliitiliste eesmärkide saavutamisele, keskendub tema tegevus rakendustele. Ühenduse poliitika rakendamiseiga seotud vajadused esindavad juba suurt osa elualadest, mis kasutavad kosmosest saadud teavet. See osa laieneb, eriti kui ELi roll ülemaailmse tegijana suureneb, ja see nõuab ülemaailmse keskkonna, loodusressursside ja julgeolekuküsimuste sõltumatut hindamist. EL arvestab eelkõige rakenduse majanduslikku potentsiaali (kas see on mõeldud kasutamiseks ärilisel eesmärgil või avalikes huvides, sealhulgas julgeoleku eesmärgil), tehnoloogiate kasutusvalmidust ja seda, kas turg üksi on võimeline varustama Euroopa kasutajaid vajalike süsteemidega.

Seepärast on ELi prioriteedid järgmised:

- Galileo, kasutajatele suunatud rakendusprogrammi valmimine ja kasutuselevõtt.
- GMES, mis on varasemas arengujärgus ning nõuab kosmose- ja maapõhiste seirevõimaluste integreerimist kasutajatele suunatud toimivates rakendusteenustes. Sellest saab ELi teine lipulaev, mis suudab koondada Euroopa osalejad ja ressursid keskkonna- ja julgeolekupoliitika toetuseks. Seda kooskõlastatakse põhjalikult maapinna kaugseirerühma (GEO) algatusega, mis on mõeldud ulatuslikuma ja püsiva maapinna kaugseire tagamiseks rahvusvahelisel tasandil, et olla abiks keskkonna ja jätkusuutliku arengu alastele teadusuuringutele.
- Satelliitsidetehnoloogiate pikaajalised uuringud „i2010” (Euroopa infoühiskond aastal 2010) algatuse raames on olulised osana integreeritud lähenemisest elektroonilisele sidele ja infotehnoloogiale.

ESA keskendub kosmoseuuringutele ja põhilistele töövahenditele, millest sõltuvad nii kosmose kasutamine kui ka kosmoseuuringud: juurdepääs kosmosele, teaduslikult põhjendatud teadmised ja kosmosetehnoloogiad. Sellest tulenevalt on tema prioriteetideks saavutada kanderakettide abil tagatud ja konkurentsivõimeline juurdepääs kosmosele, püüelda tipptasemel kosmoseteaduse poole (kohustuslik teadusprogramm) kosmosest (Maa uuringud maapinna kaugseire koondprogrammi kaudu) ja kosmoses (bio- ja füüsikateadused rahvusvahelises kosmosejaamas), kasutada seda oskusteavet robotite ja inimestega teostatavates planeedisüsteemi uuringutes ning arendada välja tehnoloogiad, selleks et säilitada konkurentsivõimeline kosmosetööstus, mis suudab täita Euroopa vajadusi seoses tulevase kosmosesüsteemiga.

Kosmosenõukogus osalevaid liikmesriike on kutsutud oma prioriteete tutvustama, et aidata kaasa Euroopa kosmoseprogrammi ettevalmistamisele, võttes täielikult arvesse nende poolt ESA ja ELi raames juba kavandatud programmilisi prioriteete.

3.2. Kulud

Lähikuudel tehakse kindlaks ELi, ESA ja liikmesriikide programmide prioriteetidega kaasnevad kulud, mis läbivad tavapärase eelarve ja programmi heakskiitmisega seotud menetluse. Käesolev teatis ei mõjuta ELi finantsperspektiivide üle toimuvate arutelude tulemust. Jõupingutuste kooskõlastamisega tagavad osalejad, et uute investeeringutega kaasnevad lisatulemused.

4. RAKENDAMINE

4.1. Tööstuspoliitika

Kosmosesektor on kogu maailmas riikide juhtida - nii teadus- ja arendustegevuse, infrastruktuuridesse investeerimise, kasutamise kui ka reguleerimise osas. Kaubaturg toimib telekommunikatsiooni/ringhäälingu, mõnede navigeerimise ja maapinna kaugseirega seotud teenuste ning piiratud kujul starditeenuste puhul. Sellele turule on iseloomulik pakkujate vähesus ning suur avalik nõudlus. Kosmosesektor püüdleb tehnoloogiliselt riskantse arendustegevuse poole, millel on pikk investeerimistsükkel. Selleks on vaja projekteerimis-, arendus- ja tootmisvõimalusi.

Rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline kosmosetööstus on Euroopa majanduslike ja poliitiliste eesmärkide saavutamisel kesksel kohal ja annab nii oma panuse kasvu- ja tööhõivestrategiasse. Ta annab tööd kvalifitseeritud tööjõule, mis on teadmistepõhise majanduse võtmeks. Euroopa kosmosepoliitika rakendamine nõuab sellele valdkonnale eriomast tööstuspoliitikat, mis võimaldab Euroopal säilitada otsustava tähtsusega tehnoloogiate puhul oskusteabe ja sõltumatuse ning konkurentsivõime ilma konkurentsi kahjustamata.

Euroopa kosmosetööstus sõltub suuresti ülemaailmsele konkurentsile avatud ärilepingutest. Sageli ka välispakkujatele avatud Euroopa kauba- ja institutsiooniliste turgude madal tase muudab tööstuse mis tahes turulanguste suhtes vastuvõtlikuks. Poliitika puhul tuleb arvestada vajadust säilitada Euroopas strateegilised võimalused ja pädevus ning tagada tootlikkus.

Kosmosesüsteemide kasutamine maapealse sektori ja teenustesektori poolt on veelgi suurem kasvu- ja tööhõiveallikas. Kasutajatele suunatud lähenemine ja teiste tehniliste infrastruktuuridega integreerimine toovad kaasa äri- ja avalike teenuste mitmekordistumise, mis peaks tagant tõukama majandust ja töökohtade loomist.

ELi tööstuspoliitika hõlmab järgmist:

- (a) **Reguleerimis- ja standardimistegevus**, sealhulgas juurdepääsu tagamine spektrile ja orbitaalressurssidele ning sobiva õigusraamistiku loomine, et soodustada ja julgustada kosmoseteenuste kasutamist kõikides valdkondades. Selle käigus võetakse arvesse kosmose- ja maapealsete süsteemide koostalitlusvõimet.
- (b) Kohaldatakse majanduslikult tasuvat **hankepoliitikat**, mida on kohandatud ELi uue tööstuskeskkonnaga ja mis on kooskõlas asjaomaste ühenduse õigusaktidega. Selle aluseks on kohapealse seire ja teiste maapealsete süsteemidega integreeritud kosmosesüsteemid, mis on suunatud kasutajatele, kes selle eest lõpuks maksavad.
- (c) **Rahvusvaheliste turgude** täiustamise meetmed. Võrdsete võimaluste puudumine, mis tuleneb sellest, et väliskonkurendid saavad kasu olulistest ja kaitstud institutsioonilistest turgudest (Ühendriigid, Venemaa), on otsustava tähtsusega ja vajab arvessevõtmist.
- (d) Kosmos võimaldab oma olemuselt mitmesugust kasutust. ELi tööstuspoliitika peaks arvestama nii tsiviil- kui ka julgeolekurakendusi.

ESA puhul on *tööstusliku tulu* reegel, mida on kohaldatud selle loomisest saadik, olnud Euroopa tööstussuutlikkuse arengumehhanismiks, mida nüüd tõhusamaks muudetakse. ESA liikmesriigid arvestavad programmidesse panust andes esialgse programmi eeldatavat tööstuslikku kasu. ESA on võtnud kasutusele „õiglase panuse” süsteemi, mis on „õiglase tagasimakse” põhimõtte kohandus ja millega korrigeeritakse võimalusel panuseid, et need vastaksid sõlmitavatele lepingutele. Sellegipoolest tuleb hinnata, mis mõju on süsteemi kohaldamise viisil, ja võrrelda sellest saadavat kasu võimalike kuludega konkurentsivõime seisukohalt ning hinnata seost liikmesriikide motivatsiooniga anda programmidesse oma panus.

4.2. Rahvusvaheline koostöö

Kosmosealane tegevus on oma olemuselt ülemaailmne. Sellel on sageli ülemaailmsed eesmärgid ja see nõuab suurte ja riskantsete kulutuste tegemist, mis ei saa jääda ainult ühe investori õlule. Tüüpiline on, et sellega tegeletakse vastastikuse huvi põhjal ilma rahalisi vahendeid vahetamata. Rahvusvaheline koostöö jääb Euroopa kosmosepoliitikas põhiliseks määravaks teguriks.

Euroopa peab mitmes valdkonnas, sealhulgas uuringute osas, tugevdama strateegiaid ja rahvusvahelisi algatusi. Laiema poliitilise lähenemise osana peaks Euroopa edasi arendama kosmosealast partnerlust Venemaaga, säilitama ja arendama oma pikaajalist koostööd Ameerika Ühendriikidega teaduse ja rakenduste vallas, alustama või laiendama koostööd kiiresti esilekerkivate kosmoseriikidega ning tugevdama Euroopa rolli rahvusvahelistes kosmosega seotud organisatsioonides ja algatustes.

Kooskõlas Euroopa naabrusepoliitika eesmärkidega toetatakse kosmosealast koostööd, et toetada ida- ja lõunapoolsete naaberriikide majanduslikku ja sotsiaalset arengut.

Suhted arengumaadega tugevnevad ELi, ESA, riiklike ja EUMETSATi programmide abil tänu Euroopas arengupoliitika eest vastutavate isikute suuremale kaasatusele. Need programmid on täienduseks kokkulepetele, mis on riikidega sõlmitud maapealse sektori toimimise kohta kosmoseprogrammide osana.

Galileol on samuti oluline rahvusvaheline koostöö ja selle täieliku potentsiaali väljaarendamiseks on vaja ülemaailmseid partnereid. Galileo ei ole lihtsalt Euroopa riikide koostöö tulemus, vaid tähendab teiste riikide kaasamist, kelle arv kiiresti suureneb. Nende riikidega tehtava koostöö tulemuseks on suurem tehniline ühtlustumine teiste maailma satelliitnavigatsioonisüsteemidega, süsteemi toimimiseks vajaliku ülemaailmse infrastruktuuri kindlustamine ning turu arendamine ja ergutamine kogu maailmas. Kokkulepped on allkirjastatud USA, Hiina ja Iisraeliga. Vähemalt kümne muu riigiga on alatatud arutelud. GMES on Euroopa peamine panus ülemaailmsesse maapinna kaugeiresüsteemide süsteemi (GEOSS), mida kooskõlastatakse EUMETSATi ja GEOsse kuuluvate liikmesriikidega. Kommunikatsioonisüsteemide kontekstis tegeletakse rahvusvahelise koostööga, et suurendada kolmandate riikide saadavat kasu satelliiditeenustest ja -rakendustest.

4.3. Vahendid

EL aitab kosmosega seotud tegevust rahastada eri allikatest. Galileo kasutamine ja tegevus toimub avaliku ja erasektori partnerluskava (kontsessioon) alusel, mille avalik rahastamine toimub eraldi eelarverealt üleeuroopalise võrgu poliitika raames. Teaduse ja tehnoloogia

arengu seitsmes raamprogramm hõlmab samuti teise põlvkonna Galileo tehnoloogiate rakendusi ja eelarendusi.

Seitsmenda raamprogrammi eriprogrammi „Koostöö” temaatilisest prioriteedist „Julgeolek ja kosmos” loodetakse uue lipulaeva, GMESi olulist rahastamisallikat. Esialgseid toimivaid teenuseid rakendatakse sammhaaval, GMESi kõigi komponentide abil, alustades konsolideeritud prioriteetide põhjal piiratud hulgast kiirendatud teenustest (*fast-track services*). Nimetatud kiirendatud teenuste valik põhineb kõigepealt kasutajate nõudlusel. Vajadusi võidakse ümber rühmitada ja ühistesse teenustesse integreerida. Samuti annab GMES oma panuse täiendavasse ettepanekusse seoses direktiiviga INSPIRE⁴ kohta ja saab sellest kasu.

GMES on Euroopa peamine panus ülemaailmse maapinna kaugseiresüsteemide süsteemi (GEOSS) 10 aasta rakenduskavasse. GEOSSist saab maapinna kaugseiresüsteemide jagatud süsteem, mis tugineb praegustele koostööpingutustele. GMES saab kasu GEOSSi kohapealse uurimistegevuse integreerimisest ja arengust, mida toetab seitsmenda raamprogrammi temaatiline prioriteet „Keskond (sealhulgas kliimamuutused)”. Samuti saab see kasu andmete integreerimisest ja haldamisest, mis toimub seitsmenda raamprogrammi temaatilise prioriteedi „Info- ja sidetehnoloogiad” raames.

Seitsmenda raamprogrammi temaatiline prioriteet „Info- ja sidetehnoloogiad” jätkab uuenduslike satelliitside- ja asukohapõhiste süsteemide ja teenuste käsitlemist.

Kosmosega seotud tegevust võiks täiendavalt rahastada seitsmenda raamprogrammi teistest horisontaalsetest eriprogrammidest, nagu „Võimed” (nt teadusuuringute infrastruktuur) ja „Inimesed”, olenevalt konkureerivast nõudlusest. Samuti annab EL oma seitsmenda raamprogrammi temaatilisest prioriteedist „Julgeolek ja kosmos” panuse nendesse ESA juhitud programmidesse, mis moodustavad ühtse programmi aluse, nimelt kosmoseuuringute ning kosmosele ja teadusele juurdepääsu vallas, keskendudes kõrgemate tootmisetappidega seotud teadusuuringute kindlustamisele. Lõpuks tuleb osa rahalistest vahenditest, näiteks otsustava tähtsusega tehnoloogiate, tehnosiirde, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate erimeetmete, andmete arhiveerimise ja levitusteenuste puhul, teistest allikatest nagu konkurentsivõime ja innovatsiooni programm.

Seitsmenda raamprogrammi otsese tegevuse osa, mida rakendab Teadusuuringute Ühiskeskus, näeb samuti ette toetuse andmise reale kasutajapõhimõtetele, mis vajavad kosmosepõhiseid teenuseid. Nende hulka kuuluvad panused julgeolekusse, põllumajandusse, keskkonda, arenguabisse, ülemaailmsetesse muutustesse ja loodusressursside haldamisse. ELi Satelliidikeskus, Euroopa Komisjoni talitused ja ESA peaksid tugevdama oma koostööd, et veelgi suurendada koostööd ja anda nii panus Euroopa maapinna kaugseiresüsteemi.

ESA programmid võib liigitada kahte kategooriasse: kohustuslikud tegevused ja vabatahtlikud tegevused. Kohustuslikele tegevustele, mis hõlmavad peamiselt kosmoseuuringuprogrammi ja teatavaid põhilisi tehnoloogilisi tegevusi, kulub umbes 20% ESA aastaeelarvest. Selle taseme määrab viieks aastaks ettenähtud ressursside tase. Teadusprojekte hinnatakse vastastikuse eksperdihinnangu abil ja kiidetakse heaks ESA liikmesriikide poolt.

⁴ INSPIRE on ette nähtud selleks, et luua Euroopa ruumiandmete infrastruktuur, mis osutab integreeritud ruumiandmete teenuseid. Need teenused peaksid võimaldama juurdepääsu ruumiandmetele nii kohalikest kui ka ülemaailmsetest allikatest.

Vabatahtlike tegevuste puhul saavad ESA liikmesriigid valida, kas ja mil määral nendes osaleda. Sellega seotud otsuseid teevad ainult osalevad riigid. Tavaliselt vastab nende rahaline panus nende tööstuse eeldatavale võimele tagada programmi raames arenduslepinguid, tingimusel, et panust korrigeeritakse (etteantud piirides), kajastamaks pakkumismenetluse tegelikku tulemust – „õiglane panus”.

4.4. ELi programmide juhtimine

GALILEO ühisettevõtte tagab programmi juhtimise arendusetapis, sealhulgas kontsessioonääri valimise ajal. Ühenduse poolt GALILEO programmi antava panuse haldamine on Euroopa GNSSi (globaalse navigatsioonisatelliitide süsteemi) järelevalveasutuse ülesanne. Süsteemi rajamine ja juhtimine antakse umbes 20 aastaks eraõiguslikule konsortsiumile. Praegu vastutab julgeolekuküsimuste eest Galileo julgeolekunõukogu (GBS). Selle vahetab välja järelevalveasutuse alla kuuluv julgeoleku- ja ohutuskeskus.

GMESi algatus tegeleb toimivate teenuste arendamise, vajaliku maaapealse ja kosmoseinfrastruktuuri tagamise ja puuduste kindlakstegemisega ning keskendub suuresti tulevase kasutaja vajadustele. Luuakse dialoog kasutajate ja tehnoloogia pakkujate vahel. See peab arenema:

- väheseotud projektide ja mittetäieliku teabe kogumise võrgustikuna, võttes arvesse GMESi algetapis juba kindlaks määratud katsetappe;
- kooskõlastatud tegevuste kogumiks, mis vastab kasutajate vajadustele ja viib esialgsete toimivate teenusteni, põhineb Euroopa ja ülemaailmsel seirevõrkudel ning vastab rangetele valideerimiskriteeriumidele;
- üksikute liikmesriikide eeliseid hõlmavaks;
- koostööd ja GEO arenguga täielikku vastastikust täiendavust tagavaks ning
- aastas eraldatavate ressursside olulise suurenemise abil ja kohase sidestrateegia toetusel.

Tuleb luua tõhus juhtimisstruktuur, et GMES selle üleminekuetapi läbiks. Komisjoni teatistes „Euroopa teadmispõhise teadusruumi loomine kasvu tagamiseks”⁵ on öeldud: „Ühised tehnoloogiaalgatused, mis võivad võtta ühisettevõtete kuju, on ette nähtud keskkonna ja julgeoleku ülemaailmse seire [...] valdkonnas”. Ühise tehnoloogialgatuse kohta võidakse teha otsus asutamislepingu artikli 171 alusel. Tuleb valida kõige sobivam moodus eesmärkide saavutamiseks.

Satelliitsidearendusi rakendatakse ESAs ühiselt vastavalt vajadusele.

4.5. Reguleeriv ja institutsiooniline raamistik

Euroopa kosmosepoliitika eesmärkide saavutamisele kaasaitamiseks tuleb võtta rakendusmeetmed ning asjakohaste õigusaktidega luuakse vajalikud meetmed. Nii on Euroopa praegustel kosmose haldamise põhimõtetel võimalik areneda, samas kindlustatakse kosmosest tuleneva strateegilise kasu pikaajaline poliitiline tunnustamine ja ESA jääb Euroopa tipptaseme näitajaks.

⁵ KOM(2005) 118 lõplik, 6.4.2005.

Õigusraamistik peaks muutuma kõrvuti institutsioonilise arenguga. Kavandada võib mitmeid stsenaariume. Need näited ei ole ammendavad ega välista üksteist:

- (e) EL võiks võtta oluliselt suurema vastutuse, i) tehes kindlaks ja koondades kasutajate vajadused, ii) koondades nende jaoks poliitilise toetuse, iii) tagades vajaliku tehnoloogia arengu nende vajaduste täitmiseks, ja iv) tagades nende ja nendega seonduva poliitika toetuseks vajalike teenuste kättesaadavuse ja järjepidevuse. EL võib suurendada ka oma investeeringuid avalike kosmosega seotud (sealhulgas juurdepääs kosmosele) ja maapealsete infrastruktuuride puhul, mida on vaja integreeritult toimivate teenuste kasutamiseks,
- (f) ESA võiks arutleda, kuidas reageerida oma arenevatele suhetele laienenud ja veelgi laieneva ELiga seoses EÜ-ESA raamlepingu kehtivusega;
- (g) EL võiks arutleda, kas tal on vajalikud mehhanismid oma kosmosealase tegevuse juhtimiseks;
- (h) liikmesriigid ja nende riiklikud kosmoseagentuurid võiksid arutleda, kas tasuks suurendada tehniliste keskuste võrgustike kaudu koostööd Euroopa Kosmoseagentuuriga ja teiste liikmesriikide kosmoseagentuuridega; ning
- (i) teised organisatsioonid, kellel on näiteks kosmoses operatiivfunktsioon, võiksid mõelda oma pikaajalise suhte üle oma liikmesriikidega ja oma panuse üle Euroopa kosmoseprogrammi.

Neid stsenaariume ning praeguse poliitika ja tavade mõju konkurentsile on vaja igakülgset hinnata. Selline hindamine peaks olema põhjalik ja objektiivne ning arvestama kõiki tahke, sealhulgas tööstuse ja liikmesriikide valmidust investeerida, kui Euroopa valmistub rakendama oma esimest kosmoseprogrammi ja sealt edasi minema. Hindamise käigus tuleks võtta arvesse peamisi teadaolevaid sündmusi Euroopa ajakavas.